

Magazin

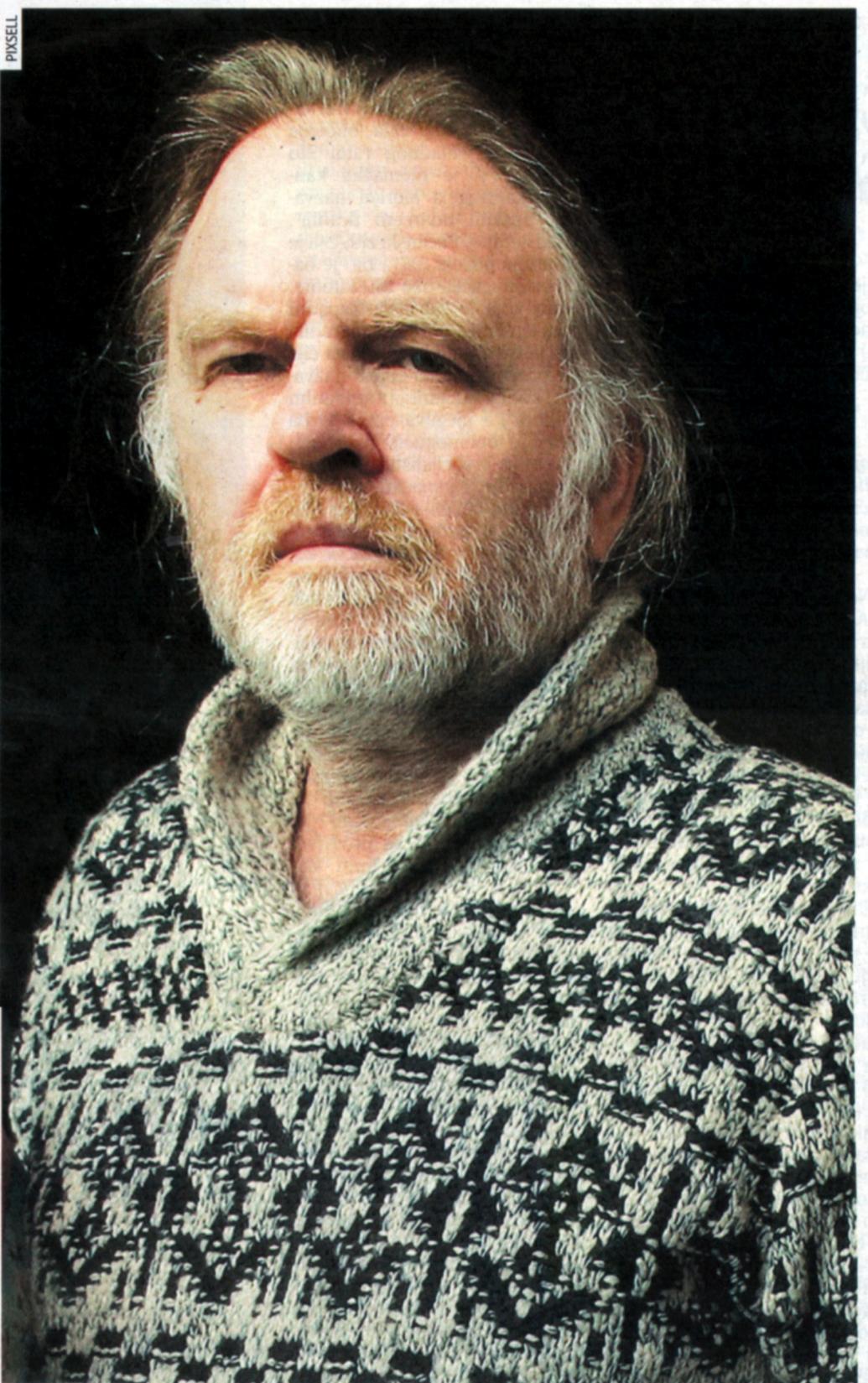
Komunizam nikada nije došao, kao što nije došlo ni obećano spasenje. Postojala je vjera u ideju da bi se moglo uspostaviti društvo u kojem bi svi imali jednake mogućnosti, odnosno u kojem privatno vlasništvo i borba za posjedovanje što više materijalnoga ne bi bili prepreka za realiziranje uljudene zajednice homo sapiensa - kaže prof. dr. sc. Sead Alić, ugledni hrvatski filozof i teoretičar međia te dodaje:

- Ideja komunizma nije ništa drugo do ideja svjetovnog spašenja, izvođenje porobljenog naroda iz doline vlasnika sredstava za proizvodnju. No slično tomu i kako Crkvi i njezinim hijerarhijama (bilo koje religije) uglavnom i nije previše stalo do ponovnog povratka Mesije, tako ni posrednicima ideje komunizma nije bilo stalo do realizacije ideje "svjetovnog spašenja". Uime nekog Boga, neke ideje, nekoga Dobra, uvijek će netko nametnuti hijerarhijski oblikovanu strukturu s pravilima čiji će cilj biti zapravo onemogućiti ono što ta ideja želi uspostaviti. Tako je bilo i s krhkem idejom zajednice ravnopravnih individua koje tvore društvo u kojemu će svaki pojedinac realizirati svoje kreativne, organizacijske, teorijske, praktičke, umjetničke... potencijale.

Ideju komunizma preuzeo je stroj birokratskih egzekutora kojima je održanje na vlasti i eventualno širenje utjecaja vlastite piramide moći postao glavni cilj. Kad je izgubljena supstanca mogućeg pokreta, izgubljena je i mogućnost preživljavanja same ideje. Od ljepote spašenja ostala su samo hijerarhija, strah, teror i dogma. Ideja se morala povući i čekati ljudski materijal koji će biti sposobniji realizirati ideju uljudene zajednice.

LICEMJERJE OSTALO

Budući da komunizam nikada nije uspostavljen, nitko ga nije niti trebao rušiti. Bespuće birokratske zbilje uvijek vodi u propast. No budući da je ideja bila snažna i nadahnjuća, naravno da se Zapad potrudio pomoći rušenju birokratske konstrukcije izrasle uz tu ideju. To i nije bilo teško, posebice nakon što su satelitske komunikacije srušile zidove između svjetova. Počela je igra privida, lažnoga sjaja, igra obećanja medijskih i svih drugih sloboda, igra riječima kao što su demokracija, građanska prava, višestranačje i sl. S one strane zida, Zapad je izgledao kao u filmovima i serijama koje su gutali osudjenici na realiziranje ideje spašenja. Birokratski socijalizam zaboravio je čovjeka i njegove potrebe, kako one realne tako i umjetno stvorene. Urušio se, dakle, birokratski socijalizam, jer se stranka čiji su se članovi osjećali bogomdanim smatrala sebe vječnom. Svaka je hijerarhija jaka onoliko koliko je jak strah članova te hijerarhije. Utoliko je birokratski socijalizam (koji se bitno ne razlikuje od današnjeg političkog sustava), razvijao represivni aparat. Vojska, policija, sudstvo, nedodirljivi političari, verbalni delikt, neslobodni mediji i stalno bildanje ideoloških "vrijednosti". Takva politika razvija sustav vrijednosti u ko-

SEAD ALIĆ

PROF. DR. SC. SEAD ALIĆ, HRVATSKI JE FILOZOF I KNJIŽEVNIK,
PREDAVAČ NA SVEUČILIŠTU SJEVER U VARAŽDINU

Izborena sloboda poprimila je zadnjih godina svoje ružno naličje

jemu dominira prijetvornost, odnosno licemjerje. Sustav se srušio, licemjerje je ostalo.

▼ **Što smo dobili, bar ovdje u Europi, nakon što je završen hladni rat, nakon što se raspao SSSR, a s njim i komunizam?**

- Prestanak hladnog rata bilo je posustajanje jedne birokracije u odnosu na drugu. Nad grobom jedne hijerarhije političari druge države su govorile svojoj tada već "globalnoj nezamjenjivosti". Umjesto mira (koji bi logično trebalo uslijediti nakon prestanka rata), bili smo svjedoči traganja jedine preostale sile za obrascem koji bi joj omogućio nastavak rata u novim okolnostima. Administraciji te najveće preostale birokratske strukture nije trebalo mnogo vremena. Iskoristen je islamski "materijal" u koji se godinama ulagalo za opkoljavanje bivšeg SSSR-a, a koji se nakon urušavanja Kremlja našao na brisanom (nefinanciranom) prostoru. Islam je zauzeo mjesto bivše komunističke ideologije, a bivši partneri u opkoljavanju SSSR-a lukavim igrarama obavještajnih službi, postali su teroristi. Budući da teroristi nisu imali samo jednu državu, bila je to sjajna mogućnost da se objavi rat cijelom svijetu, odnosno onim državama koje neće biti na liniji Kremlja koji se preselio u SAD. Pad jedne birokratske strukture samo je osnažio drugu. Koncept borbe protiv terorizma i uvodenja demokracije u necivilizirane i "nedemokratske" države stvorio je od SAD-a svjetskog policijaca s pravima bez ograničenja. Uvođenje reda i demokracije pokazalo se obrascem za rušenje vlasti, preuzimanje kontrole nad prostorom i resursima, a nerijetko i kulturnicid. Stare europske kolonijalne sile mogle su samo gledati kako SAD bolje od njih radi posao koji je njima prisrbio veliki dio bogatstva kojim je izgrađena europska uljudenost. Naravno, u tome su uglavnom i sudjelovale, jer bi izostanak mogao biti indikativan za američki Kremlj. U rezultatu imamo milijune izbjeglica koji bježeći od siromaštva, rata, bombi, plaćeničkih vojski i nove demokracije bježe u Europu kao mjesto na koje neće padati bombe i gdje nema plaćeničkih armija. Nažalost, zajedno s izbjeglicama u Europu stižu i kamuflirani plaćenici "uvodenja demokracije", a zajedno s njima i igre bez granica obavještajnih i paraobavještajnih lokalnih i globalnih službi.

Europa je tako nakon ukidanja hladnog rata postala poprište realiziranja insceniranog terorizma, ali s vremenom sve više i poteza očajnika kojima život više nije značio ništa, a koji su slutili, prepoznali, pa i doživjeli hladnoću kolonijalnih gospodara u čijim su muzejima (da su imali mogućnost tamо odlaziti), mogli pronaći artefakte svojih starih civilizacija. Europa je, riječju, na putu da postane najvećom žrtvom prestanka hladnog rata.

▼ **Prije trideset godina počeo je i raspad SFRJ. Zašto se nije mogao izbjечti rat koji je uslijedio?**

- Pitanje: Zašto se nije mogao izbjечti rat na prostoru bivše Jugoslavije u osnovi glasi: Zašto se nije moglo izbjечiti ono što se nije moglo izbjечiti? Zemlje bivše Jugoslavije bile su osuđene na rat. Istina, nije ga bilo teško isfabričati, jer je unutarnjih proturječnosti, mržnje, laži, ideologija, licemjerje bilo ionako i previše. No radom "obavještajnog pojma" svakodnevno su proizvođene situacije koje su onemogućavale miran razlaz. Osim toga, mnogo je lakše ekonomski i politički pokoriti državice s korumpiranim vladama, korumpiranim sudstvom, instrumentaliziranim medijima, osiromašenim građanstvom, uništenim srednjim slojem - nego relativno stabilnu državu ako u njoj dode do dogovornog razdvajanja. Rat je bio idealno rješenje kako za inozemne globalne igrače, tako isto i za lokalne tranzicijske moćnike koji će se okoristiti blizinom lokalne vlasti da društvena vlasništva vrlo sumnjivim aktivnostima pretvore u privatna. I dok su se jedni borili za ideju koja im je nametnuta kao sveta, drugi su vršili pravne, ekonomski tranzicijske transakcije koje su njih i njihove bližnje učinili svetim (ili u najmanju ruku bezobrazno bogatima). Rat je također bio idealno rješenje koje čini suvišnim odluku naroda o tome je li on za socijalizam ili za kapitalizam. Da nije bilo rata vjerojatno bi se razgovaralo. Da je bilo razgovora i slobodnih medija, za vjerovati je da ne bi bilo takvih i tolikih tranzicijskih malverzacija. U rezultatu imamo osiromašeno građanstvo i utvrđene hijerarhije tranzicijske moći. Umjesto jednog Envera Hodže u središnjem dnevniku imamo reality show dnevničke i medije koji su političare pretvorili u estradne zvijezde, a njihove gluposti u najcitrirane mudrosti. Živimo Orwella, a da toga nismo svjesni.

SAČUVATI OBRAZ

▼ **Od prosinca 1989., kad je SKH donio odluku o raspisivanju prvih slobodnih izbora u Hrvatskoj, pa da danas, kad za tri tjedna izlazimo na EU izbore, proteklo je 30 godina demokracije. Što smo postigli, što naučili, što propustili učiniti, nakon razdoblja komunizma i socijalizma?**

- Nismo nikada bili u komunizmu, a kapitalizam u koji smo ratom uvedeni - kapitalizam je prvobitne akumulacije kapitala. Izborena sloboda ima svoje ružno naličje u kontejner-ljudima, rušenju sustava vrijednosti, estradizaciji politike, neslobodni mediji, nevjerovatnom nekritičkom prenaglašavanju i medijskoj zastupljenosti ljudi koji glume političare, i u mnogim drugim fenomenima koji na slobodu bacaju ogoljujuće svjetlo. Biti članicom NATO-a za mene znači biti članicom saveza često vrlo problematičnih inicijativa i aktivnosti. Lijepo je biti siguran, ali mnogo znači i sačuvati obraz. Nisam političar, pa mi nije važno što će mi prigovoriti da nisam realan.

Europa je ideja koja poput ideje spašenja ili ideje komunizma živi dok je ne preuzme birokratska hijerarhija. Kako sada stvari stoje, birokratski duh je na djelu i najsnažnije utječe na život građana Europe. (D.J.) ■